

Rekomendācija

«Datu apstrāde videonovērošanas jomā»

Rīga

Ikvienam ir tiesības uz privātās dzīves, mājokļa un korespondences neaizskaramību.
(Latvijas Republikas Satversmes 96. pants)

Ikvienam ir tiesības uz savas privātās un ģimenes dzīves, dzīvokļa un korespondences neaizskaramību.

Sabiedriskās institūcijas nedrīkst traucēt nevienam baudīt šīs tiesības, izņemot gadījumus, kas paredzēti likumā un ir nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, lai aizstāvētu valsts drošības, sabiedriskās kārtības vai valsts labklājības intereses, lai nepieļautu nekārtības vai noziegumus, lai aizsargātu veselību vai morāli, vai lai aizstāvētu citu tiesības un brīvības.
(Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8. pants)

Ikvienai personai ir tiesības uz savu personas datu aizsardzību. Šādi dati ir jāapstrādā godprātīgi, noteiktiem mērķiem un ar attiecīgās personas piekrišanu vai ar citu likumīgu pamatojumu, kas paredzēts tiesību aktos. Ikvienam ir pieejas tiesības datiem, kas par viņu savākti, un tiesības ieviest labojumus šajos datos.
(Eiropas Savienības pamattiesību hartas 8. pants)

1. Ievads

Videonovērošana ir kļuvusi par neatņemamu mūsu ikdienas sastāvdaļu, kuras kontekstā aizvien biežāk tiek diskutēts par indivīda privātumu un tā aizsardzības iespējām informācijas tehnoloģiju un interneta attīstības ietekmē. Videonovērošana ir viens no izplatītākajiem sabiedrības novērošanas veidiem, izvērtējot, kā kopumā pēdējo gadu desmitu laikā ir pieaudzis sabiedrības novērošanas veikšanai pieejamais informācijas tehnoloģiju klāsts, kas ietekmē attiecīgi indivīdu iespējas īstenot tiesības uz savu personas datu aizsardzību. Būtiska ietekme ir bijusi arī interneta attīstībai, kas ļauj piekļūt informācijai attālināti. Ar novērošanu saprot rūpīgu kāda indivīda darbību novērošanu un izsekošanu¹. Videonovērošana kā personas datu apstrādes veids ir kļuvis par izplatītu 21. gadsimta instrumentu sabiedrības drošības nodrošināšanai un dažādu noziegumu novēršanai. Salīdzinājumam – ja deviņdesmito gadu beigās videonovērošanas kameras pārsvarā gadījumos bija statiskas, mūsdienās tās kļuvušas dinamiskas. Turklāt būtiski palielinājusies pārziņu interese par videonovērošanu, attiecīgi kameras tiek uzstādītas pat mazās tirdzniecības vietās ar mērķi nodrošināt darbinieku un klientu drošību.

¹ *Oxford Dictionary of English*, 2nd edit., Oxford University Press, 2003. 1401., 1777.lpp.

Tādējādi arvien vairāk tiek ietekmēta cilvēka ikdiena un viņa privātums. Jebkura iejaukšanās privātumā nevar notikt nepamatoti un nekontrolēti, līdz ar to arī videonovērošana ir jāveic saskaņā ar noteiktiem principiem, lai nodrošinātu privātuma aizsardzību un citu sabiedrības interešu sabalansēšanu.

Vairums videonovērošanas kameru (t.sk. arī dažādās informāciju tehnoloģiju ierīcēs iebūvētās novērošanas kameras) ir vērstas uz fizisku personu darbību novērošanu un/vai ierakstīšanu. Tas nozīmē, ka vairumā gadījumu videonovērošana ir personas datu apstrāde un videonovērošanas rezultātā iegūtie attēli satur personas datus, kuru apstrāde ir jāveic saskaņā ar Fizisko personu datu aizsardzības likumu (turpmāk – FPDAL). Turklāt tas nozīmē, ka šādos gadījumos indivīdam ir FPDAL noteiktās datu subjekta tiesības (piemēram, būt informētam par veikto personas datu apstrādi un piekļūt saviem personas datiem).

FPDAL attiecas uz jebkuru darbību (apstrādi) ar jebkādu informāciju par dzīvām, identificējamām fiziskām personām. Ņemot vērā personas datu aizsardzības principus, FPDAL nosaka, kā informāciju par personām var vākt, glabāt un izmantot.

Ņemot vērā minēto un Datu valsts inspekcijas pieredzi, izskatot dažādus iesniegumus un sūdzības, kā arī komersantu un indivīdu uzdotos jautājumus konsultāciju laikā un informatīvajos semināros, Datu valsts inspekcija ir sagatavojusi rekomendāciju „Datu apstrāde videonovērošanas jomā”,

ar mērķi motivēt pārziņus pārdomāt dažādus personas datu aizsardzības un datu apstrādes jautājumus pirms videonovērošanas veikšanas un regulāri izvērtējot nepieciešamību turpināt veikt videonovērošanu, attiecīgi nodrošinot personas datu apstrādes atbilstību FPDAL.

Katram pārzinim ir jāvērtē kādam mērķim un kādā apjomā veikt personas datu apstrādi, kā arī jāizvērtē attiecīgi drošības pasākumi katrā konkrētajā situācijā, lai nodrošinātu atbilstošu personas datu aizsardzību.

Rekomendācija sniedz ieskatu tikai svarīgākajos personas datu apstrādes un aizsardzības aspektos, veicot videonovērošanu. Rekomendācijas mērķis nav skaidrot videonovērošanas izmantošanas dažādās iespējas.

Rekomendācija ir izstrādāta, ņemot vērā Direktīvas 95/46/EK 29. panta datu aizsardzības darba grupas atzinumu Nr.4/2004 „Par personas datu apstrādi, izmantojot videonovērošanu”, atzinumu Nr.8/2001 „Personas datu apstrāde nodarbinātības jomā” un darba dokumentu Nr.55 (2002.g.) „Elektroniskās komunikācijas novērošana darba vietā”², kā arī ņemot vērā Datu valsts inspekcijas un Eiropas Savienības dalībvalstu iestāžu, kuras uzrauga personas datu aizsardzību, pieredzi, kā arī Eiropas Savienības tiesas 2014. gada 11. decembra spriedumu lietā C–212/13.

² Atzinumu un darba dokumenta tekstus skatīt - http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/index_en.htm.

2. Rekomendācijas piemērošanas joma

Rekomendācijas mērķis ir sniegt informāciju par videonovērošanu kā personas datu apstrādi, tādējādi, palīdzot videonovērošanas veicējiem un izmantotājiem nodrošināt veiktās personas datu apstrādes atbilstību FPDAL. Šīs rekomendācijas ieteikumi palīdzēs noteikt:

- vai uz konkrētu videonovērošanu attiecas FPDAL;
- vai videonovērošanu konkrētā situācijā vispār var veikt;
- kādi nosacījumi jāievēro un jāizpilda veicot videonovērošanu un apstrādājot personas datus.

Rekomendācija attiecas uz videonovērošanas veikšanu, kā rezultātā tiek iegūti un saglabāti identificējami personu attēli vai cita informācija, kas attiecas uz identificējamām fiziskām personām

saskaņā ar FPDAL 2. panta 3. punktu, kas nosaka, ka personas dati ir jebkāda informācija, kas attiecas uz identificētu vai identificējamu fizisko personu.

Rekomendācija primāri ir domāta juridiskajām personām, valsts un pašvaldību iestādēm, kas veic vai plāno veikt videonovērošanu, un kuras FPDAL 2. panta 9. punkta izpratnē ir pārzinis (fiziskā vai juridiskā persona, valsts vai pašvaldību institūcija, kura pati vai kopā ar citiem nosaka personas datu apstrādes mērķus un apstrādes līdzekļus, kā arī atbild par personas datu apstrādi saskaņā ar šo likumu).

Šī rekomendācija nesniegs vadlīnijas, kā veikt videonovērošanu, ja to veic fiziskās personas personiskām vai mājas un ģimenes vajadzībām (ja vien personas dati netiek izpausti trešajām personām), jo FPDAL (FPDAL 3. panta trešā daļa) neattiecas uz personas datu apstrādi, ja tā tiek veikta iepriekš minētajām vajadzībām.

Šajā rekomendācijā netiek apskatīti personas datu apstrādes un aizsardzības aspekti, ja likumā noteiktos gadījumos tiek veikta videonovērošana, ko veic policija un citas tiesībaizsardzības iestādes. Piemēram, Kriminālprocesa likuma 63. panta otrā daļa nosaka, ka bez aizturētā piekrišanas nedrīkst publiskot plašsaziņas līdzekļos procesuālo darbību laikā ar foto, video vai cita veida tehniskajiem līdzekļiem fiksētu viņa attēlu, ja vien tas nav nepieciešams noziedzīgā nodarījuma atklāšanai.

Rekomendācija nesniedz arī vadlīnijas kā veikt videonovērošanu, ja tas tiek veikts žurnālistikas vai mākslinieciskām vajadzībām, jo FPDAL 5. panta pirmā daļa paredz, ka FPDAL 7., 8., 9. 11. un 21. pants netiek piemērots, ja personas dati ir apstrādāti žurnālistiskām vajadzībām saskaņā ar likumu „Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem”, mākslinieciskām vai literārām vajadzībām un ja likumā nav noteikts citādi. Taču ir jāņem vērā, ka saskaņā ar FPDAL 5. panta otro daļu minētos noteikumus piemēro, ievērojot personas tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību un vārda brīvību.

3. Kas jāņem vērā, uzsākot videonovērošanu

FPDAL 1. pants nosaka, ka FPDAL mērķis ir aizsargāt fizisko personu pamattiesības un brīvības, it īpaši privātās dzīves neaizskaramību, attiecībā uz fiziskās personas datu (turpmāk – personas dati) apstrādi. Savukārt videonovērošana tieši ierobežo fizisko personu tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību.

Videonovērošana, tāpat kā jebkura cita personas datu apstrāde, ir atļauta, ja pastāv kāds no FPDAL 7. pantā norādītajiem tiesiskajiem pamatiem. Savukārt sensitīvo personas datu apstrāde, veicot videonovērošanu, ir aizliegta, izņemot FPDAL 11. pantā minētajos gadījumos.

Taču primārais apstāklis, lai izlemtu par videonovērošanas veikšanas nepieciešamību, ir kāda pastāvoša problēma un attiecīgi mērķis, ko ir plānots sasniegt ar videonovērošanu, lai atrisinātu šo pastāvošo problēmu. Saistībā ar minēto FPDAL 10. panta pirmās daļas 2. punkts paredz, ka personas datu apstrādi var veikt tikai atbilstoši paredzētajam mērķim un tam nepieciešamajā apjomā. Tādējādi, lai veiktu personas datu apstrādi, ir nepieciešams definēt precīzu un konkrētu mērķi, kam ir nepieciešama personas datu apstrāde jeb videonovērošana, un pamatojums, ka noteiktais mērķis var tikt sasniegts un tiks sasniegts, kā arī nevar tikt sasniegts citādā veidā, apstrādājot ievērojami mazāk personas datu vai tos vispār neapstrādājot, vai tos apstrādājot citādā veidā, t.i. neveicot videonovērošanu.

Pārzinis var uzsākt videonovērošanas veikšanu tikai tad, ja viņš ir izvērtējis iepriekš minēto un secinājis, ka video novērošanas veikšana ir nepieciešama (videonovērošanas veikšanas ieguvums būs lielāks, nekā fiziskajai personai tādējādi nodarītais privātuma apdraudējums vai ierobežojums) un ka tā nodrošinās iecerētā mērķa sasniegšanu veidā, kas vismazāk aizskar fiziskās personas tiesības uz privātumu.

Ne vienmēr pirms video novērošanas uzsākšanas pārzinis varēs precīzi atbildēt uz jautājumu vai iecerēto mērķi vispār var sasniegt ar videonovērošanu. Tomēr pēc videonovērošanas uzsākšanas pārzinim pēc iespējas ātrāk ir jāizvērtē, vai situācija saistībā ar sasniedzamo mērķi ir uzlabojusies. Piemēram, ar videonovērošanu ir iecerēts sasniegt mērķi – mazināt un novērst zādzības uz ielas. Bet pēc video novērošanas uzstādīšanas zādzību skaits nemazinās vai pat pieaug. Tad pārziņa pienākums ir regulāri vērtēt, vai veicot videonovērošanu, ir un būs iespējams sasniegt mērķi, kādēļ personas datu apstrāde tiek veikta. Tādējādi pārzinim ir nepieciešams vērtēt un konstatēt, vai vispār var

atrisināt pastāvošo problēmu, izmantojot videonovērošanu. Piemēram, vai ir iespējams identificēt likuma pārkāpējus, ja kļūst pieejami videoieraksti.

Lai izvērtētu ar videonovērošanas veikšanu sasniedzamo mērķi, ietekmi un tās atbilstību FPDAL prasībām, ir jāveic videonovērošanas nepieciešamības izvērtējums, nosakot:

- kas ir **pārzinis** – t.i., persona, iestāde, komersants, kas noteiks videonovērošanas mērķus un līdzekļus, un būs atbildīgā persona par personas datu apstrādi FPDAL izpratnē;
- kāds ir videonovērošanas **mērķis** – t.i., kādēļ būtu nepieciešams izmantot videonovērošanu, t.sk. identificējot problēmas, kuras ir plānots atrisināt ar videonovērošanas palīdzību; vai plānotais videonovērošanas mērķis ir skaidri noteikts un tas ir pietiekami izskaidrots personām, kas tiks pakļautas novērošanai?
- kādi būs **ieguvumi**, kas tiks sasniegti ar videonovērošanu; vai videonovērošanas ierīču izmantošana tiešām ir nepieciešama; vai efektīvi ir mērķa sasniegšanai izmantot videonovērošanas ierīces?
- vai videonovērošanas veikšana nodrošinās iepriekš minēto ieguvumu sasniegšanu, vai pastāv kāda cita iespēja, kā neietekmējot personu tiesības uz privātumu, sasniegt definēto mērķi (piemēram, zādzību vai vandālisma gadījumā uz ielas izvietojot papildus apgaismes ķermeņus, gadījumā, ja prettiesiskās darbības tiek veicinātas, kad konkrētā teritorija naktī nav apgaismota; izmantojot labākas kvalitātes jeb augstākas drošības pakāpes durvis, īpaši aizsargātus stiklus, dažādas slēdzenes

sistēmas un kustības detektorus vai citus sensorus īpašuma aizsardzībai, utt.)

- vai ir nepieciešams ar videonovērošanas palīdzību apstrādāt tādus attēlus, kas ļauj identificēt personas, vai tomēr ir iespējams izmantot citu tehnoloģiju, ja videonovērošanas mērķis nav personu identificēšana, bet, piemēram, personu plūsmas uzraudzīšana noteiktā teritorijā.
- vai nepieciešams saglabāt ierakstus no videonovērošanas iekārtām; vai mērķi nevar sasniegt, veicot videonovērošanu tikai reālā laika režīmā, nesaglabājot personas datus. Pārzinim jāizvērtē iespēja videoierakstus veikt pastāvīgi tikai, ja iestājas kāds noteikts kritērijs.
- cik ilgi ieraksts tiks saglabāts un kur tas tiks saglabāts?
- vai mērķa sasniegšanai nepieciešams uzstādīt mobilu videonovērošanas ierīci vai patstāvīgi filmējošu?
- vai videonovērošanas ierīces filmēšanas perimetrs būs nemainīgs, vai tas automātiski mainīsies, vai to varēs mainīt manuāli, ja nepieciešams?
- vai videonovērošanas rezultātā iegūto attēlu varēs palielināt jeb papildus apstrādāt; cik liela būs optikas izšķirtspēja, kas sniegs iespēju saskatīt sīkākās attēla detaļas, vai arī tiks iegūts daudz vispārīgāks attēls?
- kā pārzinis nodrošinās kontroli, ka videonovērošanas rezultātā iegūtie personas dati netiks izmantoti citam mērķim kā sākotnēji paredzētajam?

Katrs konkrētais personas datu apstrādes gadījums jeb videonovērošanas veikšana pārzinim ir jāizvērtē atsevišķi. Ir gadījumi, kad pienākumu veikt videonovērošanu paredz ārējie normatīvie akti. Piemēram, Azartspēļu un izložu likuma 38. pants nosaka azartspēļu organizētāju īpašos pienākumus, organizējot azartspēles kazino – kazino darba laikā nepārtraukta katra spēles galda, kazino ieejas, apmeklētāju reģistratūras un kases telpas videoieraksta izdarīšana reālā laika režīmā. Videoieraksts glabājams vismaz septiņas dienas, skaitot no tā izdarīšanas dienas (38. panta 1. punkts). Minētie normatīvie akti nosaka tiesisko pamatu videonovērošanas veikšanai (FPDAL 7. panta 3. punkts), taču pārzinim ir jānodrošina arī citas FPDAL noteiktās prasības attiecībā uz personas datu apstrādi un aizsardzību, tai skaitā, piemēram, attiecībā uz datu subjektu tiesību nodrošināšanu (skatīt šīs rekomendācijas 7. nodaļu). Turklāt saskaņā ar FPDAL 21. panta 5. punktu, **pirms** personas datu apstrādes uzsākšanas pārzinis reģistrē personas datu apstrādi Datu valsts inspekcijā vai norīko fizisko personu – datu aizsardzības speciālistu, ja pārzinis veic videonovērošanu, saglabājot personas datus (informāciju par personas datu apstrādes reģistrēšanu Datu valsts inspekcijā skatīt šīs rekomendācijas 7. nodaļā).

4. Videokameru izvēle un uzstādīšana

Videonovērošanai ir jāatbilst mērķim, kādam pārzinis to veic. Būtiski ir izvēlēties tādu videonovērošanas aprīkojumu un uzstādīšanas vietu, ar kuru vislabāk var sasniegt iepriekš noteikto videonovērošanas mērķi. Statiskajām un kustīgajām (grozāmajām) videokamerām novērošanas laukums ir jānovieto un tās jāuzstāda tā, lai netiktu novērota lielāka teritorijas daļa, kā nepieciešams, lai sasniegtu iepriekš noteikto videonovērošanas mērķi vai arī objektus, kas nevar būt novērošanas subjekti (piemēram, citas fiziskās personas privātīpašums nevar būt videonovērošanas teritorijā, ja šādas videonovērošanas mērķis ir sava privātīpašuma aizsardzība).

Tādējādi, uzstādot videonovērošanas kameras, pārzinis ir jāņem vērā šādi faktori:

- rūpīgi jāizvēlas videokameru izvietojums, lai to novērošanas laukums būtu tik liels, cik ir nepieciešams konkrētās videonovērošanas mērķim;
- videonovērošanas kamera/kameras ir jāuzstāda tā, lai novērošanu vai ierakstu veiktu tikai tad, kad problēma, kuru plānots novērst ar videonovērošanas palīdzību, tiešām pastāv;
- videokamerām ir jābūt tādām, lai tiktu nodrošināta attēla atbilstoša kvalitāte, ņemot vērā to tehnisko specifikāciju un vietu vai vidi, kur tās ir novietotas (piemēram, kameru atbilstība, ņemot vērā apgaismojumu vai novērošanas laukumu, kas ir jānovēro), lai būtu iespējams sasniegt pārziņa noteikto mērķi;

- jānodrošina tāds videokameru izvietojums, lai tās būtu aizsargātas no neatļautas vai nelikumīgas trešo personu piekļuves tām, kā arī aizsargātas no bojājumiem.

Jāņem vērā, ka vietās, kur fiziskās personas sagaida īpaši augstu privātuma aizsardzību, piemēram, apģērbu pielaikošanas telpās veikalos, atpūtas telpās darba vietās, kā arī tualetēs, videonovērošanas veikšana nav pieļaujama.

Izvēloties videonovērošanas kameras, ir jāņem vērā videonovērošanas mērķis. Var izdalīt šādas mērķu grupas:

- uzraudzība (kontrolēšana) – piemēram, lai novērotu satiksmes kustību vai cilvēku pārvietošanos, kur nav nepieciešams noteikt un identificēt konkrētu fizisko personu;
- atpazīšana – piemēram, lai atpazītu kādu konkrētu fizisko personu;
- identifikācija – piemēram, ierakstot augstas kvalitātes attēlu, lai tas būtu izmantojams personas identitātes noteikšanai vai pierādīšanai.

Ņemot vērā minēto, piemēram, ja videonovērošana nepieciešama satiksmes kustības kontrolēšanai, nedrīkst uzstādīt tādas videokameras, ar kuru palīdzību būtu iespējams redzēt cilvēku sejas un tās identificēt, jo tas nebūs atbilstoši iepriekš noteiktajam mērķim (mērķis nav identificēt noteiktu fizisko personu).

Veicot videonovērošanu un izvēloties konkrētas videokameras, to uzstādīšanas vietas, kā arī nosakot videonovērošanas teritoriju, pārzinim jānodrošina, lai veikta personas datu apstrāde atbilstu

šādiem personas datu apstrādes principiem:

- dati tiek godīgi un likumīgi apstrādāti;
- datu apstrāde tiek veikta konkrētiem mērķiem un tikai saskaņā ar tiem;
- dati ir adekvāti (ne pārmērīgi);
- dati ir precīzi;
- dati netiek glabāti ilgāk kā nepieciešams;
- dati tiek apstrādāti saskaņā ar datu subjektu tiesībām;
- dati ir drošībā;
- dati netiek pārsūtīti uz citām organizācijām, iestādēm vai ārvalstīm bez drošas adekvātas aizsardzības.

5. Videonovērošanas veikšana

5.1. Personas datu apstrādes reģistrēšana Datu valsts inspekcijā

Ja pārzinis ir izvērtējis un konstatējis, ka visefektīvākais mērķa sasniegšanas veids ir videonovērošana, saskaņā ar FPDAL 21. panta 5. punktu, **pirms** personas datu apstrādes uzsākšanas pārzinim jāreģistrē personas datu apstrāde Datu valsts inspekcijā, ja pārzinis veic videonovērošanu, **saglabājot personas datus**. Kā alternatīvu personas datu apstrādes reģistrēšanai Datu valsts inspekcijā pārzinis var izvēlēties iecelt personas datu aizsardzības speciālistu, saskaņā ar FPDAL 21.¹ **panta pirmo daļu**.

FPDAL nosaka, ka pārziņi, kuri vēlas uzsākt personas datu apstrādi, iesniedz Datu valsts inspekcijai reģistrācijas iesniegumu, kurā ir iekļauta šāda informācija:

- pārziņa vārds, uzvārds, personas kods (juridiskajai personai – nosaukums un reģistrācijas numurs), adrese un tālruna numurs;
- personas datu operatora (ja tāds ir) vārds, uzvārds, personas kods (juridiskai personai – nosaukums un reģistrācijas numurs), adrese un tālruna numurs;
- personas datu apstrādes tiesiskais pamats;
- personas datu veidi un personas datu apstrādes mērķi;
- datu subjektu kategorijas;
- personas datu saņēmēju kategorijas;
- paredzētais personas datu apstrādes veids;
- plānotais personas datu iegūšanas veids;
- personas datu apstrādes vieta;
- informācijas resursu vai tehnisko resursu turētājs, kā arī atbildīgais par informācijas sistēmas drošību;
- tehniskie un organizatoriskie pasākumi, kas nodrošina personas datu aizsardzību;
- kādi personas dati tiks nodoti citām valstīm, kas nav Eiropas Savienības vai Eiropas Ekonomikas zonas dalībvalstis.

Datu valsts inspekcija savā interneta mājaslapā ir izveidojusi sadaļu „Reģistrācija”, lai sniegtu pārziņiem nepieciešamo informāciju par personas datu apstrādes reģistrēšanu, valsts nodevas apmēru, kā arī citu informāciju, kas palīdz pārziņiem izpildīt FPDAL noteiktās prasības. Ņemot vērā videonovērošanas veikšanas aktualitāti, Datu valsts inspekcija ir izstrādājusi paraugus reģistrācijas iesniegumiem noteiktās jomās (skatīt sadaļu „Personas datu apstrādes un speciālistu reģistrācijas kārtība”: <http://www.dvi.gov.lv/lv/personas-datu-apstrades-un-specialistu-registrācijas-kartiba/>).

Reģistrējot personas datu apstrādi, Datu valsts inspekcija pieņem lēmumu par datu apstrādes reģistrāciju. Personas datu apstrādes reģistrācijas apliecību Datu valsts inspekcija izsniedz par maksu saskaņā ar Ministru kabineta apstiprinātu maksas pakalpojumu cenrādi pēc FPDAL 21. pantā minēto personu pieprasījuma, kuras vēlas uzsākt personas datu apstrādi.

Līdz ar to datu subjektiem ir iespējas uzzināt Datu valsts inspekcijas mājas lapā par dažādu pārziņu veikto personas datu apstrādi, kura saskaņā ar FPDAL ir iekļauta Personas datu apstrādes reģistrā. Reģistrs ir publiski pieejams Datu valsts inspekcijas mājaslapā (skatīt sadaļu „Personas datu apstrādes reģistrs” – <http://www.dvi.gov.lv/lv/personas-datu-apstrades-un-specialistu-registracijas-kartiba/personas-datu-apstrades-registrs/>). Šādas informācijas publiskošana sekmē arī datu subjektu iespējas nodrošināt savu FPDAL noteikto tiesību īstenošanu.

5.2. Videonovērošanas kvalitāte

FPDAL 10. panta pirmās daļas 4. punkts nosaka, ka pārzinim ir jānodrošina personas datu pareizība un to savlaicīga atjaunošana, labošana vai dzēšana, ja personas dati ir nepilnīgi vai neprecīzi, saskaņā ar personas datu apstrādes mērķi. Tādējādi ir svarīgi,

ka videonovērošanas kameras rāda attēlu atbilstošā kvalitātē, kāda ir nepieciešama videonovērošanas mērķim. Ja mērķis ir personu identifikācija, tad zemas kvalitātes attēli, kas nepalīdz identificēt personas, ir neatbilstoši konkrētajam videonovērošanas mērķim, un pārzinim jāvērtē, vai pastāv tiesiskais pamats šādas videonovērošanas veikšanai un kāds ir tās mērķis.

Veicot videonovērošanu, pārzinim ir jāievēro šādi nosacījumi:

- ierakstītajiem vai izdrukātajiem attēliem, tāpat kā attēliem tiešraidē monitorā ir jābūt atbilstošā kvalitātē; ir jānodrošina, ka nenotiek nevēlami attēla detaļu izkropļojumi ierakstīšanas procesā;
- digitālajās ierakstu sistēmās ir jāizvēlas atbilstošs datu saspiešanas (kompresijas) lielums, lai neietekmētu attēla kvalitāti;
- uz ierakstu attēliem vai ierakstu metadatos jābūt precīzam laikam un datumam, kad ieraksts tiek vai ir veikts;
- jānodrošina pastāvīga videokameru tehniskā apkalpošana, lai tās turpinātu veikt atbilstošas kvalitātes ierakstus;
- ja tiek lietota bezvadu datu pārraide, jānodrošina attiecīgi drošības pasākumi, lai datu pārraidē nebūtu pārrāvumu, kā arī dati netiktu pārtverti.

Videonovērošanas kameras **nedrīkst izmantot**, lai ierakstītu sarunas starp cilvēkiem. Ir jāizvēlas iekārtas bez audio ieraksta esamības, vai arī tā ir jāatslēdz. Audioierakstu veikšanas mērķis ir jāvērtē atsevišķi no videonovērošanas veikšanas mērķa.

5.3. Videonovērošanas attēlu lietošana

Ierakstītie video attēli ir jāglabā tādā veidā, lai saglabātu videoieraksta viengabalainību. Tas ir nepieciešams ne tikai, lai nodrošinātu FPDAL 10. panta pirmās daļas 4. punkta prasības attiecībā uz datu kvalitāti, bet arī lai nepieciešamības gadījumā varētu pārliecināties, ka datu subjekta tiesības ir ievērotas. Lai to nodrošinātu, ir jāizmanto atbilstoši līdzekļi attēla saglabāšanai, t.sk. nodrošinot ierobežotu pieejamību šiem materiāliem. Kā arī, ja vairs nepastāv datu apstrādes mērķis, kam video attēli tiek iegūti, tie ir jādzēš (jāiznīcina).

Videoierakstu attēliem ir jābūt pieejamiem, t.sk. iespējai attēlus redzēt videonovērošanas monitorā, ir jābūt tikai attiecīgai pilnvarotai personai, kuras pienākumos ietilpst minēto darbību veikšana. Videonovērošanas attēlu aplūkošana ir jānodrošina atsevišķā telpā vai tādā veidā, lai nepiederošām personām nebūtu iespēja tos redzēt. Piemēram, ja videonovērošanas monitori ir uzstā-

dīti telpā, kuru apmeklē arī uzņēmuma klienti, tad monitoriem ir jāatrodas tā, lai klienti un citas nepiederošas personas nevarētu redzēt videonovērošanas attēlus.

5.4. Videoierakstu attēlu uzglabāšanas ilgums

FPDAL nenosaka konkrētu termiņu videoierakstu attēlu uzglabāšanai. Taču saskaņā ar FPDAL 10. panta pirmās daļas 2. punktu ne tikai videonovērošanas veikšanas ilgumam, bet arī videonovērošanas materiālu glabāšanas ilgumam ir jābūt atbilstošam noteiktajam mērķim. Tādējādi, ja videoieraksta attēli vairs nav nepieciešami mērķim, kuram tie tika ierakstīti, tie ir jāiznīcina. Videoierakstu attēlus, kuros ir datu subjekti (fiziskas personas), nedrīkst glabāt ilgāk, kā nepieciešams sākotnēji noteiktajam videonovērošanas mērķim.

Tādējādi, lai noteiktu videoieraksta glabāšanas ilgumu atbilstoši FPDAL prasībām, ir jāievēro šādi nosacījumi:

- jānosaka iespējami īsāks laiks videoierakstu uzglabāšanai, ņemot vērā sasniedzamo mērķi;
- jānodrošina pilnīga personas datu dzēšana pēc uzglabāšanas termiņa beigām;

➤ jānodrošina pastāvīga kontrole, lai pārlicinātos, ka dati ir dzēsti attiecīgajā termiņā un apjomā. To iespējams nodrošināt arī automātiskā režīmā.

5.5. Darbinieku videonovērošana

FPDAL attiecas arī uz fiziskām personām kā darbiniekiem; darba vietā darbiniekam ir tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību. Tādējādi ir nepieciešams nodrošināt proporcionalitāti starp darbinieka tiesībām un darba devēja interesēm. Gadījumā, kad videokameras tiek uzstādītas darbavietā, piemēram, veikalā, lai novērstu zādzības, ko veic trešās personas, iespējams, videonovērošanas attēlos tiks iekļauti arī darbinieki, pat ja tie saskaņā ar videonovērošanas mērķi nav tieši novērošanas subjekti. Šādā gadījumā nedrīkst videonovērošanas datus izmantot, lai kontrolētu darbinieku veicamā darba apjomu vai atbilstību uzņēmuma procedūrām u.tml., t.i. datu izmantošanu citam mērķim, ja tam nav tiesiskais pamats saskaņā ar FPDAL.

Darba vietas aizvien vairāk tiek aprīkotas ar videonovērošanas ierīcēm. Tās ir likumīgas, ja ar to palīdzību tiek nodrošināta cilvēku dzīvības, veselības aizsardzība un īpašuma aizsardzība, bet tās nevar tikt izmantotas, lai darbiniekus pastāvīgi

un ilgstoši novērotu un kontrolētu. Personu datu apstrāde, veicot videonovērošanu, var tikt veikta pat tad, ja datu subjekta (t.sk. pretendenta, darbinieka, klienta) seja nav saskatāma videonovērošanas attēlā, kā arī, ja videonovērošana notiek tikai reālajā laika režīmā vai arī tiek veikta videonovērošanas ieraksta saglabāšana).³

Videonovērošanas ierīces var būt izvietotas darba vietās, lai nodrošinātu cilvēku dzīvības, veselības aizsardzību un īpašuma aizsardzību, lai identificētu kaitējumu vai zaudējumu nodarītājus. Videonovērošanas ierīču ieraksti nevar tikt izmantoti citiem mērķiem, piemēram, lai kontrolētu darba veikšanas kvalitāti vai kvantitāti, ja tam nav tiesiskais pamats saskaņā ar FPDAL.

Videonovērošanas ierīces var būt uzstādītas pie ēku ieejām un izejām, drošības izejām un personu pārvietošanās ceļiem. To videonovērošanas lenķis var aptvert teritorijas jeb zonas, kur tiek glabātas preces vai citas vērtības. Tās nevar aptvert darbinieku darba vietas, izņemot atsevišķus gadījumus (piemēram, darbinieka darbs saistīts ar finanšu

līdzekļiem, bet tad videonovērošanas ierīcei ir jāfilmē kasiera darbs ar finanšu līdzekļiem vai darbs noliktavā, kurā tiek glabātas vērtības un tiek attiecīgi filmēta to pārvietošana), un ja tam ir tiesiskais pamats saskaņā ar FPDAL.

Videonovērošana ir jāveic, ievērojot samērīgumu. Tā nevar tikt veikta, pārzinim tikai atsaucoties uz vispārēju argumentu par iespējamiem apdraudējumiem personu dzīvībai, veselībai vai īpašuma aizsardzībai.

Darba vietās darba devējam ir jārespektē darbinieka privātā dzīve. Videonovērošanas ierīces nevar tikt uzstādītas un nevar filmēt darbiniekus tādās telpās, kas domātas darbinieku tikai atpūtai, ģērbtuvēs, tualetēs un dušas telpās. Tāpat videonovērošanas ierīces nevar tikt izvietotas privātajos darba kabinetos, kā arī telpās, kas saistītas ar sensitīvu personu datu apstrādi, t.i. reliģiskajās lūgšanu telpās, arodbiedrību telpās, veselības aprūpes darbinieku telpās un pie ieejas tajās.

Aizliegts ierīces izvietot bez darbinieku iepriekšējas informēšanas, kā arī izmantot slēptās miniatūrās videokameras, ja vien normatīvie akti tieši nepieļauj to izmantošanu.

Slēptā videonovērošana darba vietā ir pieļaujama tikai gadījumos, kad tas nepieciešams īpašai izmeklēšanai un to nav iespējams veikt ar citiem līdzekļiem, un ja likums ļauj veikt personu datu apstrādi, neatklājot tās mērķi. Taču šādai izmeklēšanai ir jābūt iespējami īsai un nav pieļaujams to veikt pastāvīgi ilgā laika periodā, pretējā gadījumā ir uzskatāms, ka videonovērošanas mērķis nav sasniegts, tādējādi nav arī pamata veikt šāda veida videonovērošanu. Lai izlemtu par slēptas video-

novērošanas veikšanu un tās atbilstību FPDAL prasībām, nepieciešams sazināties ar tiesībsargājošām iestādēm un jāievēro šādi nosacījumi:

- jāpastāv pamatotai izņēmuma nepieciešamībai un iemeslam aizdomām par kriminālsodāmām darbībām vai citiem likumpārkāpumiem;
- videokameras ir izmantojamas tikai konkrētai izmeklēšanai un tiks noņemtas pēc tās pabeigšanas;
- tiks nodarīts kaitējums izmeklēšanai, ja darbinieki tiks informēti par slēptas videonovērošanas veikšanu;
- nepieciešams ņemt vērā, ka pārzinim nav tiesību novērot darbiniekus, pret kuriem nav vēsta konkrētā izmeklēšana.

Kopumā no fizisko personu datu aizsardzības viedokļa uzskatāms, ka nav tiesiski uzstādīt videonovērošanas ierīces ar audioierakstu, ja vien normatīvie akti tieši nepieļauj to izmantošanu, kā arī uzstādīt videonovērošanas ierīces tikai tāpēc, ka to izmaksas ir salīdzinoši nelielas. Audioierakstu veikšanas mērķis ir jāvērtē atsevišķi no videonovērošanas veikšanas mērķa.

Tikai attiecīgi pilnvarotas personas, veicot savas funkcijas, var skatīties, jeb piekļūt videonovērošanas ierakstiem (piemēram, apsardzes struktūras vadītājs). Darba devējam jāizvērtē, vai minēto pilnvaroto personu tiesības piekļūt videonovērošanas kameru ierakstiem ir skaidri noteiktas. Piemēram, vai apsardzes darbiniekam, kura pienākumos ietilpst piekļūt videonovērošanas ierakstiem, kas tiek veikti reālā laika režīmā, vienlaicīgi ir tiesības veikt ierakstu kopijas. Šīm personām ir jābūt speciāli apmācītām un jāpārzina videonovērošanas sistēmas ieviešanas un uzturēšanas noteikumi.

³ Papildus informācijai – skatīt Datu valsts inspekcijas rekomendāciju „Personu datu aizsardzība darba vietās” - <http://www.dvi.gov.lv/lv/jaunumi/publikacijas/>.

Katram pārzinim ir jāizvērtē, kad un kādu informāciju sniegt trešajām personām un vai tam pastāv likumam atbilstošs pamats un mērķis (piemēram, pēc tiesībsargājošo institūciju pieprasījuma, kurā norādīts konkrēts informācijas pieprasīšanas pamatojums).

Videonovērošanas kameru ieraksti jā saglabā pēc iespējas īsāku laiku. Ieteicams tos saglabāt tikai dažas dienas, pirms tam veicot nepieciešamo incidentu izvērtēšanu un izmantojot ierakstus, lai iniciētu disciplinārlietas, administratīvā pārkāpuma lietas vai kriminālprocesu. Ja šādi procesi saistībā ar konstatētajiem incidentiem ir ierosināti, ieraksti var tikt izņemti no ierīces (fiksējot, ka ieraksti ir izņemti) un saglabāti tik ilgi, cik nepieciešams attiecīgajam procesam. Ja tehniski tas ir iespējams, maksimālais ierakstu attēla saglabāšanas laiks var tikt noteikts automātiski jau pašā sistēmā. Ierakstu glabāšanas termiņu nevar noteikt, tikai pamatojoties uz tehniskās ierīces glabāšanas iespējām.

Darba devējam ir ieteicams katru darbinieku individuāli skaidri informēt par videonovērošanas veikšanu (piemēram, iekļaujot šo informāciju darba līguma pielikumā, darba kārtības noteikumos), tai skaitā norādot, ka darbiniekam ir tiesības piekļūt saviem personas datiem.

5.6. Videonovērošana, veicot komercdarbību

Veicot komercdarbību, piemēram, tirgotāji izmanto videokameras, lai cīnītos pret preču zādībām, ko veic klienti vai konkrētās tirdzniecības vietas dar-

binieki. Šo videonovērošanas kameru izmantošana ir pakļauta dažādam tiesiskajam regulējumam attiecībā uz to, kādas telpas vai kādu teritoriju tās filmē. Turklāt arī tirgotājiem, izvēloties lietot videonovērošanas kameras, katrā konkrētā gadījumā ir jāvērtē, kāds ir tiesiskais pamats videonovērošanai un kāds mērķis tiks sasniegts to izmantojot.

Videonovērošanas kameras var tikt uzstādītas, piemēram, lielveikalos, dārglietu veikalos, citās tirdzniecības vietās, frizētavās, aptiekās, u.c. Tās var tikt uzstādītas, lai nodrošinātu preču un cilvēku drošību, kā arī, lai preventīvi cīnītos ar zādībām vai citiem noziedzīgiem nodarījumiem, un identificētu personas, kas izdara zādības vai citus noziedzīgus nodarījumus.

Veicot minēto videonovērošanu, saglabātie videoieraksti nevar būt brīvi pieejami visiem darbiniekiem vai klientiem. Tikai attiecīgi pilnvarotas personas, piemēram, drošības dienesta darbinieki vai komersanta vadības pārstāvji var piekļūt tiem un apstrādāt tos konkrētam mērķim. Rekomendējam videonovērošanas ierakstus nesaglabāt ilgāk kā vienu mēnesi. Vislabāk, ja videoieraksti netiktu glabāti ilgāk par dažām dienām, kad tiek veiktas nepieciešamās pārbaudes saistībā ar incidentu un lai izņemtu par videoierakstu iesniegšanu policijā. Ja videonovērošanas sistēma to pieļauj, videoierakstus saskaņā ar noteikto glabāšanas ilgumu var dzēst automātiski. Videoierakstu glabāšanas ilgumu nevar noteikt, pamatojoties tikai uz tehniskās ierīces glabāšanas iespējām, jo pārzinim ir jāvērtē, cik ilgi datus nepieciešas saglabāt, lai sasniegtu izvirzīto personas datu apstrādes mērķi.

Videoierakstus pārzinis nevar izmantot mērķim, lai nodrošinātu, ka darbinieki, piemēram, tirdzniecības vietā, strādā atbilstoši to darba pienākumiem. Tomēr, var tikt novēroti darbinieki, kas strādā ar finanšu līdzekļiem.

5.7. Videonovērošana skolā

Videonovērošanas veikšana ietekmē personas brīvības (piemēram, brīvību nākt un iet). Līdz ar to ir nepieciešams ieviest atbilstošu personas datu aizsardzību. Pirms videonovērošanas kameru uzstādīšanas skolās un citās mācību iestādēs (īpaši, ja paredzēta nepilngadīgo personu novērošana) ir jāveic risku izvērtēšana, ņemot vērā dažādu iespējamo incidentu raksturu, kas notiek skolas teritorijā. Tas palīdzēs identificēt alternatīvus risinājuma veidus, lai sasniegtu mērķus, iespējams, neizmantojot videonovērošanu. Piemēram, drošu iekļūšanu skolā var nodrošināt,

izmantojot magnētiskās kartes, un attiecīgi nav nepieciešams ieviest biometrijas datu apstrādi iekļūšanai skolā.

Pirms videonovērošanas iekārtu uzstādīšanas pašvaldībai vai izglītības iestādes administrācijai ir jāizvērtē videonovērošanas veikšanas nepieciešamība un mērķis, kāds tiks sasniegts tās izmantojot.

Ja videonovērošanas ieviešana atbilst sasniedzamajiem drošības mērķiem (telpu piekļūšanas kontrole), tas vienlaicīgi nevar būt par pamatu, lai novērotu darbiniekus, skolēnus izglītības iestādē vai noteiktas personu grupas, kuru novērošana nav saistīta drošības mērķiem. Videokameru skaits, izvietojums, novērošanas perimetrs, kameru funkcijas un kameru darbības periodiskums, vai novērojamo personu pienākumi ir visi tie faktori, kas jāņem vērā, kad tiek novērtēta videonovērošanas proporcionalitāte un samērīgums.

Piemēram – iespējams, ka videonovērošana būs nelikumīga, ja tā notiks telpās, kur jāpieļauj personu privātums (tualetes, dušas, apģērbu maiņas telpas, skolas medicīniskās aprūpes kabinets).

Nav pieļaujama jebkāda novērošana bez personu (skolotāju, skolēnu, darbinieku un apmeklētāju) skaidras informēšanas. Jebkura persona, kas tiek filmēta vai var tikt filmēta, izmantojot videonovērošanas kameras, ir skaidrā un saprotamā veidā iepriekš jāinformē par videonovērošanu, piemēram, izvietojot brīdinājuma zīmes pie ieejas telpās vai teritorijā, tajās attiecīgi norādot, kas ir atbildīgs par videonovērošanas veikšanu un ar kādu mērķi videonovērošana tiek veikta.

No fizisko personu datu aizsardzības viedokļa ir vēlams mācību iestādes dokumentos skaidri identificēt videonovērošanas mērķus un kārtību, kādā personas var piekļūt videonovērošanas attēliem, kā arī jānosaka šo personu tiesības un jānodrošina atbilstoša apmācība. Turklāt ir jānosaka attēlu uzglabāšanas laiks un noteiktas procedūras, kas reglamentē pieejas tiesības attēliem.

Videonovērošanas rezultātā iegūtajiem attēliem var piekļūt tikai tās personas, kuras tam ir speciāli pilnvarotas un kurām ir atbilstoši pienākumi (piemēram, drošības struktūrvienības vadītājs, atbildīgā persona par drošību skolā). Šīm personām ir jābūt atbilstoši apmācītām un jāpārzina videonovērošanas kārtība un datu aizsardzība.

Ierakstu uzglabāšanas ilgums nevar pārsniegt **dažas dienas** un ieraksti ir jāiznīcina pēc šī perioda, izņemot gadījumus, ja tiek veikta izmeklēšana vai saņemts tiesībaizsardzības iestāžu rakstisks infor-

mācijas pieprasījums. Šim periodam jebkurā gadījumā nevajadzētu pārsniegt **mēnesi**.

Videonovērošana nevar tikt uzsākta pirms tās reģistrēšanas Datu valsts inspekcijā, turklāt reģistrācija ir jāveic pārzinim, kas ne vienmēr ir pati skola.

5.8. Videonovērošana daudzdzīvokļu mājās

Aizvien biežāk tiek uzstādītas videonovērošanas kameras, lai cīnītos pret zādībām un huligānismu daudzdzīvokļu mājās, t.sk. lai nodrošinātu cilvēku un mantu drošību.

Civillikuma 1068. pants nosaka: „Rīkoties ar kopīpašuma priekšmetu, kā visumā, tā arī noteiktās atsevišķās daļās, drīkst tikai ar visu kopīpašnieku piekrišanu; bet, ja kāds no viņiem rīkojas atsevišķi, tad šī rīcība ne vien nav spēkā, bet arī uzliek pēdējam pienākumu atlīdzināt pārējiem zaudējumus, kas viņiem ar to nodarīti. Neviens atsevišķs kopīpašnieks nevar bez visu pārējo piekrišanas ne apgrūtināt kopīpašuma priekšmetu ar lietu tiesībām, ne atsavināt to visā tā sastāvā vai pa daļām, ne arī kaut kādi to pārgrozīt. Tādēļ katram kopīpašniekam ir tiesības protestēt pret tādu vienu vai visu pārējo kopīpašnieku rīcību, un šo tiesību viņam nevar atņemt ar balsu vairākumu.”

Tādējādi video novērošanu, kas vērsta uz kopīpašumu, tai skaitā uz daudzdzīvokļu nama koplietošanas telpām un teritoriju, ir atļauts veikt tikai ar visu kopīpašnieku (visu nama dzīvokļu īpašnieku) piekrišanu. Ja visu šo personu piekrišanas netiek iegūta, šāda video novērošana aizskar Civillikumā

noteiktās civilās tiesības un, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 1. panta pirmo daļu un 23. panta pirmo daļu, kopīpašniekam/-iem ir tiesības vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā.

Papildus Dzīvokļa īpašuma likuma 10. pants nosaka, ka dzīvokļa īpašniekam ir pienākums piedalīties dzīvojamās mājas pārvaldīšanā. Saskaņā ar minētā likuma 16. panta pirmo daļu dzīvokļu īpašnieku kopība ir tiesīga izlemt ikvienu jautājumu, kas attiecas uz kopīpašumā esošo daļu. Ņemot vērā minēto, video novērošanas kameras var uzstādīt daudzdzīvokļu mājas kāpņu telpā, ja ir saņemta attiecīgajā daudzdzīvokļu mājā dzīvojošo personu piekrišana, vai lēmums ir pieņemts daudzdzīvokļu mājas dzīvokļu īpašnieku kopsapulcē atbilstoši iepriekš minētajam likumam.

Ir pieļaujams uzstādīt videokameras, ja ir notikuši mantas bojājumi vai zādības, vai tikai preventīvi attiecībā uz minētajām darbībām, piemēram, auto-

transporta, daudzdzīvokļu māju apakšzemes autostāvvietās, lai identificētu vainīgās personas. Videokameras vai tikt izvietotas arī daudzdzīvokļu māju priekštelpās, lai novērstu pastkastīšu bojājumus.

Videokameras var filmēt kopējās telpas un teritorijas (piemēram, autostāvvietas, priekštelpas, liftu durvis, vai pagalmu). Tās nevar filmēt citu iedzīvotāju dzīvokļu durvis, balkonius vai terases.

Videokameras var filmēt gan tiešajā laika režīmā, gan arī ierakstīt videoattēlus, taču šie videoattēli nevar būt pieejami visiem iedzīvotājiem. Tikai attiecīgi pilnvarotas personas, piemēram, dzīvokļu īpašnieku kopsapulces pārstāvji vai nama pārvaldnieks var piekļūt šiem attēliem. Šiem attēliem kopumā jābūt tieši saistītiem ar incidentiem (piemēram, huligānismu, zaudējumu radīšanu, uzbrukumiem, utt.). Tie nevar tikt izmantoti, lai tiešā laika režīmā novērotu iedzīvotāju un to viesu kustību, t.i., to nākšanu un iešanu.

Ja, ņemot vērā videoattēlos fiksētās darbības, var tikt konstatēts, ka tiek radīti kaitējumi personām vai zaudējumi īpašumam, tad daudzdzīvokļu mājas īpašnieki vai mājas pārvaldnieki var lemt par videoierakstu iesniegšanu policijā. Attiecībā uz videonovērošanas iekārtu uzstādīšanu daudzdzīvokļu mājās ir jānosaka, kas būs pārzinis veiktajai videonovērošanai – dzīvokļu īpašnieki vai namu pārvaldnieks, jo tas atkarīgs no attiecīgu pilnvaru došanas no dzīvokļu īpašnieku puses. Ja namu pārvaldnieks vai cita fiziska vai juridiska persona var tikt uzskatīta par personas datu operatoru (t.i., pārzina pilnvarota persona, kas veic personas datu apstrādi pārzina uzdevumā), tad starp pārzini un personas datu operatoru ir jābūt noslēgtam attiecīgam līgumam, kurā noteikti videonovērošanas veikšanas mērķi un apjoms, pārzina norādījumi attiecībā uz personas datu apstrādi saistībā ar videonovērošanu, t.sk. attiecībā uz videonovērošanas ierakstu izsniegšanu. Personas datu operators pirms videonovērošanas uzsākšanas veic pārzina norādītos drošības pasākumus personas datu apstrādes aizsardzībai.

Rekomendējam, videonovērošanas ierakstus neglabāt ilgāk kā vienu mēnesi. Vislabāk, ja videoieraksti netiktu glabāti ilgāk kā dažas dienas, kad tiek veiktas nepieciešamās pārbaudes saistībā ar incidentu un izlemtu par videoierakstu iesniegšanu policijā. Ja videonovērošanas sistēma to pieļauj, videoierakstus saskaņā ar noteikto glabāšanas ilgumu var dzēst automātiski. Videoierakstu glabāšanas ilgums nevar tikt noteikts tikai saistībā ar tehniskās ierīces glabāšanas iespējām.

Datu subjekti (iedzīvotāji, viesi, u.c.) jāinformē skaidri un precīzi par veikto videonovērošanu, tās mērķi un tās pārzini. Vēlams sniegt arī informāciju par datu subjektu tiesībām piekļūt saviem datiem.

5.9. Videonovērošana savā privātīpašumā (savā dzīvojamā telpā)

Personas var uzstādīt videokameras savās mājās (privātīpašumā), lai nodrošinātu sava īpašuma vai savas dzīvojamās telpas aizsardzību. Lai veiktu

šādu personas datu apstrādi, izmantojot videonovērošanas iekārtas, nav jāpiemēro FPDAL, jo tas paredz, ka likums neattiecas uz personas datu apstrādi, ko fiziskās personas veic personiskām vai mājas un ģimenes vajadzībām, **ja personas dati netiek izpausti trešajām personām**. Tomēr personām, kas uzstāda videonovērošanas iekārtas sava īpašuma aizsardzībai, ir jārespektē kaimiņu, viesu un garāmgājēju tiesības uz privātumu un savu personas datu aizsardzību.

Eiropas Savienības tiesas 2014.gada 11.decembra spriedums lietā C-212/13, kurā Eiropas Savienības tiesa pieņēma lēmumu, ka tādas kameras sistēmas izmantošana, ar kuru tiek veikts personu vizuālais ieraksts, kas tiek uzglabāts cirkulējošā ieraksta iekārtā, proti, cietajā diskā, un kuru fiziska persona ir uzstādījusi pie savas ģimenes mājas ar mērķi aizsargāt mājas īpašnieku īpašumu, veselību un dzīvību, bet ar šo sistēmu tiek uzraudzīta arī publiskā telpa, šīs tiesību normas izpratnē nav datu apstrāde tikai un vienīgi personiskām vai sadzīviskām vajadzībām.⁴

Fiziskās personas var veikt videonovērošanu savā īpašumā (piemēram, savas mājas vai dzīvokļa iekšējās telpās, dārzā, novērot savu privāto ceļu, kurš paredzēts, lai piekļūtu savam īpašumam). Attiecībā uz savā īpašumā veiktu videonovērošanu, jāpievērš uzmanība, lai netiktu aiz-

⁴ Eiropas Savienības Tiesas 2014. gada 11. decembra spriedums lietā C-212/13 František Ryneš pret Úřad pro ochranu osobních údajů. (<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d0f130defd0a068f95bd47d5b163bf68bb3da49b.e34KaxiLc3eQc40LaxqMbN40bN0Se0?text=&tdocid=160561&pageIndex=0&tdoclang=LV&mode=lst&dir=&tooc=first&part=1&cid=32762>)

skārts citu personu, kas tiek filmētas, privātums un personas datu aizsardzība. Tas nozīmē, ka jārespektē visu ģimenes locekļu, draugu, viesu privātums un personas datu aizsardzība.

Attiecībā uz savā īpašumā veiktajiem videoierakstiem – tiem var piekļūt tikai īpašnieka pilnvarotas personas. Ja fiziska persona uzstāda savā īpašumā videokameras un šajās telpās citas personas ir nodarbinātas saistībā ar savu darba pienākumu veikšanu, tad arī šādos gadījumos ir jārespektē šo personu privātums un personas datu aizsardzība. Piemēram, ja darbinieks pieskata bērnus vai arī tas ir medicīniskais vai cita veida personāls, kas ikdienā rūpējas par kādu personu, tad attiecībā uz šo personu datu aizsardzību tiek piemēroti FPDAL noteikumi, jo personas datu apstrāde netiek veikta saistībā ar likumā noteiktajiem izņēmumiem attiecībā uz personiskām vai mājas un ģimenes vajadzībām. Šīm personām arī jābūt informētām par uzstādītajām videokamerām un to mērķi. Videokameras nevar veikt patstāvīgu darbinieku filmēšanu un novērošanu, kad tie veic savus darba pienākumus.

6. Videonovērošanas attēlu izpaušana

Videoierakstu attēlu izpaušanai ir jāatbilst videonovērošanas mērķim. Piemēram, ja videonovērošanas mērķis ir palīdzēt novērst un atklāt noziedzīgus nodarījumus, ir pieļaujams tos izpaust tiesībsardzības iestādēm, bet nav pieļaujams tos nodot medijiem vai vienkārši ievietot internetā jebkuram pieejamā veidā. Taču pat tad, ja videonovērošanas mērķis nav noziegumu novēršana vai atklāšana, tiesībsardzības iestādēm ir tiesības pieprasīt un saņemt videomateriālus, ja tas nepieciešams noziedzīga nodarījuma atklāšanai. Pieprasījumam no tiesībsardzības iestādēm un citām iestādēm vai personām, kurām ar likumu ir tiesības saņemt informāciju konkrētos apstākļos, ir jābūt pamatotam saskaņā ar FPDAL 7., 11. un 12. pantā minētajiem tiesiskajiem pamatiem. Jebkurš pieprasījums videomateriālu izpaušanai ir jāizskata ar īpašu piesardzību, jo nepamatota izpaušana ir pretlikumīga.

Ievērojot FPDAL prasības, gadījumos, kad ir nepieciešama videoierakstu izpaušana, ir jānodrošina pierakstu esamība par to, kam (jāidentificē persona), kad, kādam mērķim un kādi dati ir izpausti, kā to paredz Ministru kabineta 2001. gada 30. janvāra noteikumi Nr. 40 „Personas datu aizsardzības obligātās tehniskās un organizatoriskās prasības”. Gadījumā, ja kādi videomateriāli ir tiesiski nodoti citai personai, tad par saņemto videomateriālu personas datu apstrādi un likumību atbild šī persona, kas FPDAL izpratnē ir pārzinis.

7. Datu subjekta pieprasījums

Saskaņā ar FPDAL 15. pantu datu subjektam ir tiesības piekļūt un saņemt visu informāciju par viņu, tādējādi arī videoattēlus, kuros ir datu subjekta dati, t.i., datu subjekta attēls.

FPDAL 15. pants paredz, ka, ja datu subjekts pieprasa informāciju attiecībā uz videonovērošanu, datu subjektam ir pienākums pēc pārziņa attiecīga pieprasījuma sniegt informāciju, kas nepieciešama datu subjekta un pieprasīto personas datu identificēšanai.

Līdz ar to, lai varētu ievērot datu subjekta likumiskās tiesības un izpildīt pārziņa pienākumus, datu subjektam ir jāsniedz informācija par sevi (piemēram, datu subjekta fotogrāfija, apģērba apraksts, datums un laiks u.tml.), ar kuras palīdzību pārzinis spētu attiecīgi to identificēt videoattēlos. Izsniedzot attiecīgo videoieraksta attēlu datu subjektam, pārzinim ir pienākums identificēt datu subjektu, lai pārliecinātos, ka personas dati tiek izsniegti pareizajai personai.

Papildus tam, izsniedzot datu subjektam videomateriālus par viņu, ir jānodrošina, ka netiek izsniegts vairāk datu nekā nepieciešams. Piemēram, ja videoieraksts ir vairākas stundas garš, bet datu subjekts tajā ir redzams tikai dažas minūtes, datu subjektam nedrīkst izsniegt visu ierakstu, bet tikai tā daļu, kas uz viņu attiecas.

Ja videoierakstā, kurā ir attēlots datu subjekts, kurš pieprasa informāciju par sevi, ir attēlotas arī citas personas, pārzinim ir rūpīgi jāizvērtē nepieciešamība šo trešo personu attēlus ierakstā aizklāt. Piemēram, ja videoieraksts satur sensitīvus personas datus – videoieraksts veikts ārstniecības iestādes uzgaidāmajā telpā vai reģistratūrā, kur personām jānodrošina konfidencialitāte – izsniedzamajos videoierakstos trešo personu attēli ir jāapslēpj (jāizdzēš, jāaizklāj, jāpadara miglaini vai tamlīdzīgi).

8. Informēšana par videonovērošanas veikšanu

FPDAL 8. pants paredz, ka pārzinim, iegūstot personas datus no datu subjekta, t.i., veicot datu subjekta attēlu ieguvu ar videonovērošanu, ir pienākums pirms personas datu apstrādes uzsākšanas sniegt datu subjektam šādu informāciju, ja vien tā jau nav datu subjekta rīcībā:

- pārziņa nosaukums vai vārds un uzvārds, kā arī adrese;
- paredzētais personas datu apstrādes mērķis.

Visefektīvākais veids, kā to nodrošināt, ir attiecīgu informatīvu zīmju izvietošana pirms iekļūšanas

videonovērošanas zonā, kā arī citviet teritorijā vai telpās, kur tiek veikta videonovērošana.

Pārzinim ir jāinformē par veikto videonovērošanu skaidrā, nepārprotamā un saprotamā veidā visi tie indivīdi, kas tiek novēroti (darbinieki, apmeklētāji, klienti, u.c.), izvietojot zīmes visās vietās pirms personu iekļūšanas videonovērošanas zonā.

Zīmēm jāietver šāda informācija:

- par videonovērošanas ierīces esamību;
- pārziņa (atbildīgās personas) nosaukums vai vārds, uzvārds, kā arī adrese un cita kontaktinformācija (skatīt zīmes paraugu šajā rekomendācijā);
- videonovērošanas mērķis.

Pārzinis var lemt par papildus informācijas izvietošana informatīvajās zīmēs.

Attiecīgi, sniedzot informāciju par videonovērošanu, ir jānodrošina, lai personām būtu skaidrs, kurās vietās videonovērošana tieši tiek veikta, kā arī šīs norādes nevar atrasties tālu no videonovērošanas veikšanas vietas jeb filmētās teritorijas, jo tādējādi datu subjektiem nav skaidrs, kur tieši notiek viņu personas datu apstrāde.

Pārziņa izveidotajām zīmēm par veikto videonovērošanu ir:

- jābūt viegli saskatāmām un izlasāmām attiecīgajā situācijā;
- jābūt atbilstošā izmērā atkarībā, vai tās ir paredzētas gājējiem vai autobraucējiem tā, lai tās katrā gadījumā normālā gājēju vai autobraucēju kustībā būtu izlasāmas un uztveramas.

Ieteicamais zīmes paraugs

VIDEONOVĒROŠANA

Mērķis: _____

(piemēram, noziedzīgu nodarījumu novēršana vai atklāšana
saistībā ar īpašuma aizsardzību)

Pārzinis: (uzņēmuma nosaukums)

Juridiskā adrese: (adrese)

Datu valsts inspekcija

Tālrunis: 67223131

Blaumaņa iela 11/13-15,

Rīga, LV-1011

e-pasta adrese: info@dvi.gov.lv

www.dvi.gov.lv

